

STJØRDAL KOMMUNE

STJØRDAL SENTRUM OMRÅDEREGULERINGSPLAN PLAN ID 1-251

NOTAT – TRYGGHETSSKAPENDE TILTAK

ADRESSE COWI AS

Otto Nielsens veg 12
Postboks 2564 Sentrum
7414 Trondheim

TLF +47 02694

WWW cowi.no

OPPDAGSNR.

A072365

DOKUMENTNR.

1.0

VERSJON

1

UTGIVELSESDATO

4.10.2016

UTARBEIDET
RISG

KONTROLLERT
SPAA

GODKJENT
SPAA

INNHOOLD

1	Sammendrag	2
2	Bakgrunn	3
3	Fysisk planlegging mot kriminalitet	4
3.1	Strategier mot kriminalitet	4
3.2	Fysiske forutsetninger for "vellykket" kriminalitet	4
3.3	Utsatte områder	5
4	Trygghetsskapende tiltak	7
4.1	Funn fra barnetråkkregistreringer	8
4.2	Politiets erfaringer – status i dag	8
4.3	Konkrete tiltak i Stjørdal sentrum	9
4.4	Forslag til reguleringsbestemmelser og retningslinjer til bruk i områdeplanen	10
4.5	Sjekkliste	10

BILAG

Bilag A	Sjekkliste for trygghetsskapende tiltak	11
---------	---	----

1 Sammendrag

Formålet med planarbeidet er å revidere sentrumsplanen fra 2008. Det skal foretas helhetlige avveininger av interesser i byen. I denne rapporten har vi sett spesielt på tiltak som kan skape trygghet i Stjørdal sentrum.

Planforslaget, både alternativ 1 og 2, vil blant annet føre til flere innbyggere og mer trafikk i gatene. Vi har derfor ikke skilt mellom Alternativ 1 og 2 i denne rapporten da forskjellen mellom alternativene forutsettes å bli relativt liten når det gjelder opplevd og reell trygghet i byen.

Tiltak som fremmer trygghet fjerner årsakene til at det blir begått kriminelle handlinger. Forebygging av kriminalitet er et omfattende fagfelt og mekanismene som utløser kriminalitet er mange. For å fremme trygge uterom i sentrum kreves at fagtema trygghetsskapende tiltak settes på dagsorden på lik linje med andre fagtema når detaljreguleringer utarbeides og i påfølgende detaljprosjektering. I den forbindelse er det viktig å invitere barn og unge og politiet med tidlig i gode medvirkningsprosesser.

På overordnet nivå må det fokusere på å sikre tilstrekkelig sosial kontroll. Dette handler blant annet om å unngå ensidig bruk av områder, at gater og torg gis riktig belysning og at bebyggelsen utformes slik at man unngår innhuk og overbygg.

Glasstak over gågata frarådes fordi glassoverbygde gateløp er tiltrekkende på kriminelle. Med glasstak over kan gågata fort bli å fungere som en varmestue som til enhver tid står ulåst.

Drift og driftsansvar reguleres ikke i reguleringsplaner, men tilstrekkelig drift og avklarte ansvarsforhold for alle utearealer i byen er trygghetsfremmende tiltak. Rapporten understreker derfor viktigheten av at det inngås avtaler om driftsansvar.

2 Bakgrunn

COWI AS er engasjert av Stjørdal kommune til å utarbeide ny sentrumsplan for Stjørdal sentrum. Planprosessen skal ende i revidert områdereguleringsplan, som grunnlag for videre utvikling av byen med:

- 1 Attraktive byrom og god bokvalitet. Urban og stedstilpasset arkitektur. Et sentrum hvor folk trives, hvor også barn og unge kan oppholde seg. Et sentrum med et boligmiljø med livskvalitet. Et sentrum hvor folkehelse er ivaretatt.
- 2 Kulturhuset og parken bidrar sammen med andre kulturaktiviteter til å skape et levende sentrum utenfor butikkenes åpningstider.
- 3 Balansert blanding av boliger, arbeidsplasser, service, kultur og rekreasjon for alle aldersgrupper. Bygg og gaterom av høy kvalitet. Utadrettet aktivitet på gatenivå.
- 4 spennende byrom med plasser, gater, steder og passasjer for opphold og mangfoldig aktivitet. Et universelt utformet og tilgjengelig sentrum. Trygg og attraktiv gangforbindelse mellom gågata og Husbyjordet.
- 5 Attraktiv grønnstruktur (alléer, beplantning, parker og grøntdrag). Byparken skal være grønn og frodig, med vannspeil og opparbeidet for aktivitet og opphold for alle.

Under temautredning `Folkehelse` står det at planen skal gi grunnlag for god folkehelse og utredningstema her er bl.a. fysisk aktivitet, støy, luftforurensing, klima og energiltak, sol, grøntareal og trygghet. Dette notatet omhandler **trygghet** og gir forslag til hvordan håndtere dette i sentrumsplanen. Tiltak for å fremme trygghet foreslås (kriminalitetsforebyggende tiltak).

Notatet inneholder fakta om handlinger som skaper utrygghet. Det presenteres også noen strategier mot kriminalitet, og hvilke fysiske forutsetninger som ligger til grunn for såkalt "vellykket" kriminalitet. Videre er det forslag til fysiske løsninger som metode for å redusere risiko for innbrudd, ran, hæververk og overfall i ny bebyggelse eller eksisterende områder som skal utvikles. Det behandles ikke tiltak som overvåkningssystemer, vakthold, porter og låser. Notatet omfatter også resultat fra samtale med politiet på Stjørdal om deres erfaringer, i tillegg til en oppsummering av barnetråkkregistreringer som er utført ved Halsen barne- og ungdomsskole og Stokkan ungdomsskole.

Notatet er basert på Sintef Byggforsk sine tidligere erfaringer og litteratur innenfor faget "Kriminalitet i planleggingen". Notatet avslutter med forslag til konkrete tiltak og forslag til bestemmelser og retningslinjer som anbefales for Stjørdal sentrum.

3 Fysisk planlegging mot kriminalitet

Tiltak som skal fremme trygghet har til hensikt å fjerne noen av årsakene til at det blir begått kriminelle handlinger. Fysisk planlegging alene kan ikke hindre kriminalitet, men riktig planlegging kan gjøre det vanskelig for lovbrystere å gjennomføre kriminelle handlinger, som overgrep mot personer, eller eiendom. Planleggere kan gjøre lite for å hindre spontane og impulsive kriminelle handlinger, men de færreste kriminelle handlinger skjer spontant. Innbrudd, hærværk, ran og overfall er oftere rasjonelle handlinger som utføres av halv- eller helprofesjonelle med et bevisst forhold til det de gjør. Å forstå den kriminelle tankegangen er den beste forutsetning for å planlegge kriminalitetsforebyggende tiltak.

Mennesker har en opplevelse av territorialitet, en slags menneskelig hang til å markere og verne om et territorium. Utformingen av det bygde miljø bør stimulere til å markere eller verne om et territorium bl.a. ved klare skiller mellom privat, halvprivat og offentlig.

3.1 Strategier mot kriminalitet

3.1.1 Kontrollerende strategier

Dette er tiltak som gjør det vanskelig å gjennomføre kriminelle handlinger uten å bli oppdaget. Mange kontrollerende tiltak kan standardiseres f.eks. med beboer-organisering, rutinemessige patruljering, overvåking, låser og alarmer, men utformingen av områder og bygninger legger mye av grunnlaget. En god utforming kan redusere behovene for andre tiltak eller lette gjennomføringen av dem.

3.1.2 Frigjørende strategier

Frigjørende strategier er tiltak som tar sikte på å virke innenfra hos det enkelte mennesket for å frigjøre det fra lyst, motiv og behov for å utøve kriminelle handlinger.

3.1.3 Velfungerende sosiale strukturer

Velfungerende sosiale strukturer må spille sammen med fysiske tiltak.

Planløsning og utforming lager viktige rammer, men alene er de ingen garanti for trygghet.

Omgivelsene har også en sosial side; de fysiske rammene kan ikke løse sosiale problemer som i mange tilfeller ligger til grunn for kriminaliteten.

3.2 Fysiske forutsetninger for "vellykket" kriminalitet

Å forstå den kriminelle tankegangen er den beste forutsetningen for å planlegge kriminalitetsforebyggende tiltak som virker etter hensikten. I alle fasene i kriminelle handlinger har arbeidsro en avgjørende betydning. Den kriminelle ønsker å operere uten å bli iakttatt eller forstyrret. På den måten søker han minst risiko.

De viktigste forutsetningene for at det kriminelle skal lykkes er:

- > effektivitet
- > ro/skjerming
- > anonymitet

Et hovedmål for en forbryter er å ikke bli sett eller vekke oppsikt. Derfor velges usjenert gjennomføring, samt enkel, hurtig og usjenert fluktvei fremfor en godt opplyst gangveg nært sentra.

3.2.1 Atkomst til åstedet

En enkel, men mest mulig direkte og uhindret, men anonym og usett atkomst er ideell for den som planlegger lovbrudd. En stille veg, gate eller plass uten nysgjerrige beboere, men nær en hovedtrafikkåre, vil være et godt valg. De to primære faktorene ved atkomsten til åstedet er effektivitet kombinert med å ikke vekke oppsikt.

3.2.2 Gjennomføre handlingen

Overfall, innbrudd og hæverk skjer svært sjeldent på tider eller steder der mange ferdes. Den kriminelle må unngå å bli sett. Handlingen må gjennomføres raskt. Da er det mindre risiko for å bli oppdaget.

3.2.3 Forlate åstedet

For fluktvegen gjelder det samme for atkomsten, men her er i tillegg tempoet viktig. Rask flukt er ofte en forutsetning for en "vellykket" gjennomføring av den kriminelle handlingen.

3.3 Utsatte områder

Noen områder er mer utsatt enn andre. Det er derfor verdt å forsøke å planlegge seg bort fra områder som man vet er enklere å begå kriminelle handlinger eller områder som stimulerer til kriminelle handlinger.

3.3.1 Ensidig bruk

Karakteristiske trekk for et område som lett kan være åsted for kriminelle handlinger er områder med ensidig bruk. Dette kan eksempelvis være rene kontorområder, næringsområder, men også boligområder. Dette er alle områder som store deler av døgnet er folketomme. Det at et område er folketomt er en forutsetning for å gjennomføre et lovbrudd, for så å komme unna uten å bli oppdaget.

3.3.2 Randsoner

Randsoner er ofte områder som brukes for å skille et reguleringsformål fra et annet. Dette kan eksempelvis være bolig og grøntområder eller bolig og næringsområder. Slike soner kan være utmerkede skjulesteder. Felles for en del slike randsoner er at det under planlegging ofte ikke er tatt stilling til eller innført bestemmelser om belysning, driftsansvar etc.

Arealer som ligger i utkanten av et område og som blir lite bruk, kan også være åsted for kriminelle handlinger da det ligger utenfor den uformelle sosiale kontrollen. Områder som danner grenser mellom ulike reguleringsformål, bør derfor få spesiell oppmerksomhet i planleggingen. Ansvar for vedlikehold bør avklares tidlig.

3.3.3 Gang- og atkomstveger

Veger som går gjennom skogbryn eller i randen av tettbebyggelse, er vanligvis lite heldig sett fra et kriminalitetsforebyggende synspunkt. Overgrep mot personer skjer oftest på slike veger, og de er gode fluktruter etter lovbrudd. Gang- og atkomstveger bør derfor føres gjennom bebyggelsen.

3.3.4 Glasstak over gågata

Det er lansert et forslag om å bygge glasstak over gågata i Stjørdal. Diskusjonene om glasstak over sentrale gater i et byrom, ofte gågata, er flere og har vært oppe i flere norske byer. Argumentene for å etablere glasstak er ofte å gjøre det triveligere med handel og gjennom det, oppnå mer handel. Motstanderne mener at et glasstak ikke er tilstrekkelig virkemiddel til økt handel. Ofte er det butikkene og tilbudet de har av varer og service som avgjør om det er handel eller ikke. Butikkene må være interessante.

I Bodø er erfaringene med glasstak over gågata at det bl.a. har negative effekter fordi det tiltrekker seg mennesker søker tilflukt der uten at det er handelen som tiltrekker dem. Glasstaket er som andre overbygg et sted man kan søke tilflukt til ved dårlig vær. I tillegg er den delen av sentrum som ligger utenfor gågata med glass over blitt folketom. Her er det ingen vitalitet lenger. I tillegg er det blitt mer uro og rus, noe som tiltrekker seg svært unge ungdommer.

Det er utfordringer knyttet til det å holde ro og orden i gågater med glassoverbygg. Området med glassoverbygg benyttes som oppholdssted for rusmisbrukere, husløse o.l. Området oppfattes også støyende og utrygt for besøkende.

Regulering av glasstak som offentlig bygning er i seg selv ikke tilstrekkelig for å unngå bråk, kriminalitet og opphold for grupper som søker husly.

En regulering kombinert med overdragelse av eiendomsrett eller bruksrett til gaten, ved privatisering av gata, vil gi privat eier utvidede fullmakter til å sette ordensregler og adgangskontroll som kan bidra til økt ro og orden. Restriksjoner på bruk av gaten besluttet innenfor rammen av kommunens politivedtekter og

om nødvendig ved at det foretas endringer i disse. Glasstakets eiere bør være et sameiet som har felles ordninger med privat vakthold som kan ha positive effekter for ordensutfordringer.

Politiet i Stjørdal er negative til glasstak i gågata. De har god dialog med politiet i Bodø som sier at ulempene har blitt mer og mer synlig. Et glasstak over gågata er tiltrekkende på kriminelle. Glasstak over gågata kan fort fungere som en varmestue som til enhver tid står ulåst. Dette kan bli et rekrutteringsområde for narkotika og annen kriminalitet som vanskelig lar seg kontrollere når området med glasstak blir stort. Manglende adkomst med kjøretøy vil kunne gjøre det vanskeligere med ordenstjeneste i området.

4 Trygghetsskapende tiltak

Fordi områder med ensidig bruk vil være mer utsatt for kriminalitet enn områder med blandet bruk bør det planlegges områder som understøtter det sosiale livet og bidrar til visuelle kvaliteter. Dette omfatter klare eiendomsforhold, klart ansvar for opparbeidelse og vedlikehold, innpassing av møteplasser på sentrale steder i bebyggelsen og bruk av vakre og holdbare materialer.

Trafikkseparering er fra et trygghetsskapende perspektiv uheldig. Gangveger bør følge kjørevegene og de bør gå gjennom sentrale deler av bebyggelsen. Blandet trafikk anbefales. Blindveger kan øke risiko for uønskede hendelser.

Parkeringsplasser bør være sentralt i området. Ligger de i utkant øker faren for hæverk og tyveri. Flere små parkeringsplasser er å anbefale fremfor en stor. Dette for lettere kunne ha oversikt. I tillegg bør lekeplasser og sittegrupper plasseres på sentrale fellesarealer.

Atkomster bør legges sentralt slik at en form for uformell kontroll kan oppnås. Dette f.eks. ved at atkomsten er godt synlig fra bygninger som er i bruk hele døgnet.

Skjermede områder uten innsyn inviterer erfaringsmessig til kriminell virksomhet, eksempelvis parkeringsområder/ garasjeanlegg/ underganger og områder som ikke er opplyst på nattetid.

Tilstrekkelig belysning er et av elementene som kan være med å sikre at området ikke blir et tilholdssted for personer med uønsket adferd. I tillegg er det gunstig med:

- > Miljøgate
- > Fartsdempende tiltak
- > Åpne plasser
- > Attraktive steder/ byrom/ god bokvalitet/ forskjønnede områder

4.1 Funn fra barnetråkkregistreringer

Dette kapittelet inneholder en oppsummering av områder som oppleves som utsatt for barn og unge. Dette er basert på barnetråkkregistreringene utført ved Halsen barne- og ungdomsskole og Stokkan ungdomsskole i 2015. Disse registreringene inneholder registreringer både innenfor planområdet og utenfor. Resultatet av registreringene gjengis her for å gi en indikasjon på hvilke områder som oppleves utsatt for barn.

Barnetråkkregistreringene viser at barn opplever noen områder som skumle og de misliker derfor å oppholde seg i følgende områder:

- > Mørke områder uten belysning. Belysning kan mangle fullt og helt eller at den er tildekket av store trær.
- > Trafikkerte områder
- > Områder med lite aktivitet og hvor den eneste aktiviteten er biltrafikk
- > Områder som ligger langt fra folk

Områder som barn og unge liker seg på er åpne og oversiktlige plasser, steder som er tilrettelagt med lek- og aktivitetsfunksjoner for barn og unge.

Barna synes også at det kjøres for fort i Ole Vig gate.

På spørsmål om hva barna mener om Stjørdal var svaret at *"Stjørdal er en fin plass å bo"* og at *"Bilistene er for dårlig til å stanse for fotgjengerne"*.

Hva savner de i Stjørdal? Svaret er lekeplasser med utstyr for større barn og større svømmehall.

4.2 Politiets erfaringer – status i dag

Vi har vært i kontakt med Politiet for å høre om status og deres erfaringer vedrørende kriminalitet i Stjørdal sentrum.

Generelt er det lite kriminalitet i Stjørdal. Dette gjelder alt fra innbrudd i forretninger i sentrum, vold/ slagsmål, voldtekter, stoffmisbruk, hærverk og trafikkulykker. Dette mener de kan skyldes at de er godt bemannet og at politiet er tidlig på banen. Her kan også sosiokulturelle forhold ved Stjørdalssamfunnet være medvirkende til at det er lite kriminalitet. Dette går vi ikke nærmere inn på i dette notatet.

Generelt er det få problemområder i sentrum. Områdene som ble nevnt som problemområder ligger stort sett utenfor planområdet, bortsett fra undergangen ved Kirkevegen og den verneverdige bebyggelsen i Kirkevegen. Parkeringskjellere og nedkjøring til disse er noe utsatt ved at det foregår byttehandel av tyvgods og omsetting av narkotika.

Områder som tidligere var noe problematiske var områder som var overbygde, f.eks. vareleveringen til Torgkvartalet. Disse områdene var mørke og hadde innhukk. Her foregikk det slåsskamper, men dette har bedret seg.

Generelt er det områder som er lite oversiktlige og mørke som har vært utfordrende.

Politiet mener belysning er et effektivt tiltak. Dette gjelder ved:

- > Forretninger
- > Vegkryss
- > Underganger
- > Parkeringsplasser
- > Vareleveringer

I tillegg mener de det er viktig å være i forkant når nye boligområder planlegges. Hvor skal gangveger gå; skal de gå gjennom skogholt eller gjennom boligområder, hvordan skal barn og unge føle trygghet når de skal komme seg til treninger på kveldstid? Hvor planlegges bussholdeplasser og den videre veien hjem?

Politiet har positive erfaringer med det nye kulturhuset Kimen. Dette er blitt et samlingssted hvor folk møtes, her er torg og åpne plasser, og områder som er blitt forskjønnet. Dette er positive elementer med den hensikt å skulle forebygge kriminalitet.

4.3 Konkrete tiltak i Stjørdal sentrum

Her presenteres noen konkrete tiltak for å øke opplevd og reell trygghet i Stjørdal sentrum basert på barnetråkkregistreringer/kartlegginger, samt samtaler med politiet.

- > åpne torg og samlingssteder
- > belysning/ opplyste plasser
- > unngå innhukk/ overbygde areal (dette inkluderer også glasstak)
- > forskjønne områder

4.4 Forslag til reguleringsbestemmelser og retningslinjer til bruk i områdeplanen

Nedenfor følger noen forslag til reguleringsbestemmelser eller retningslinjer som kan benyttes ved i områdereguleringsplanen for Stjørdal sentrum med den hensikt å skape trygghet.

Forslag til reguleringsbestemmelser:

- > Trygghet og kriminalitetsforebygging skal vektlegges ved utforming av de fysiske omgivelser slik at god sosial kontroll oppnås på felles oppholds- og gangarealer. Alternative gangforbindelser som ivaretar den sosiale kontrollen bør etableres der gang/ sykkelveier og fotgjengerunderganger oppleves som utrygge (jfr. barnetråkkregistreringer utført i 2015).
- > Ved utarbeidelse av detaljreguleringsplaner i kvartaler/delområder og ved planlegging av grøntarealer skal det beskrives hvordan planen forebygger kriminalitet.
- > Sammen med søknad om byggetillatelse skal det redegjøres for kriminalitetsforebyggende tiltak i forbindelse med bygg og anlegg. Tiltak skal foreslås.

Forsalg til retningslinjer:

- > Ved planlegging av bolig-, nærings- og senterområder, offentlige anlegg og friområder skal det legges vekt på kriminalitetsforebyggende utforming. Det skal sikres oversiktlige og godt belyste adkomstforhold, møteplasser, uteoppholdsarealer og gårdsrom. Sjekkliste for forebygging av kriminalitet i utbyggingsområder skal legges til grunn for detaljplanleggingen, se vedlegg.
- > Belysning lar seg ikke styre konkret i reguleringsbestemmelser. Her kan utfordringen ofte være driftsansvar knyttet til å sørge for at lysene virker. Trondheim kommune har i den forbindelse en egen nettbasert meldingstjeneste hvor innbyggerne i kommunen kan melde inn feil på veg, vann eller avløp og feil ved gatelys. Dette medfører at kommunen raskere får utbedret feil. Det anbefales å opprette et lignende system som er lett tilgjengelig og synlig på kommunens hjemmeside.

4.5 Sjekkliste

Vedlagt ligger en sjekkliste som kan brukes både ved utarbeiding av reguleringsplaner og byggesaker med hensikt å skulle skape trygghet (Kilde: Kriminalitetsforebygging i fysisk planlegging, Byggforskserien 312.325).

Sjekklisten inneholder de vesentligste momentene for ulike områder. Spørsmålene i sjekklisten bør kunne besvares positivt for at planleggingen kan betraktes som vellykket.

Bilag A Sjekkliste for trygghetsskapende tiltak

Boligområder

Vegsystem	Er det bare én atkomstveg til området?
	Er skillet mellom atkomstveg og samleveg markert?
	Er boligvegene utformet for langsom kjøring?
	Er fartsdemping brukt og i så fall hva slags?
Tomter	Er enkelttomtene smale og dype?
	Er forhagene grunne?
	Er det krav om plassering av bygninger i byggelinje mot veg?
	Grenser privat areal mot privat areal?
Fellesarealer	Er fellesarealene plassert på fellessiden?
	Ligger fellesarealene sentralt i området?
	Ligger felles parkering inne i området?
Medvirkning	Er det lagt opp til medvirkning i planleggingen?
	Må beboerne samarbeide om ferdigstilling av halvprivat areal?
	Har området møtelokaler og fellesrom for beboerne?

Skoler

Utearealer	Er det avgrensede lekeområder?
	Er det muligheter for innsyn til lekeområder?
	Er det muligheter for innsyn i nisjer og kroker?
	Er det muligheter for innsyn ved lekeapparater?
	Er det muligheter for innsyn i leskur?
	Er det muligheter for innsyn i innganger?
	Er det muligheter for innsyn i andre arealer eller kroker som skjermes av bygninger eller beplantning?
	Er sykkelparkering(er) synlig(e) fra skolebygningen?
	Er arealer eller plasser ved gavlene på bygningen(e) oversiktlige?

Sentre (Byggeområder med blandet bruk: forretninger, kontor og bolig)

Bakgrunn/analyse	Er senterets soner analysert med hensyn til kriminalitet?
Løsning	Har senteret en klart definert kjerne?
	Kan kommersielle deler utenfor kjernen nås med korte blindgater fra kjernen?
Randsonen	Er det oversikt fra boliger/-områder som grenser mot senteret?
Trafikksystem	Er overganger fra kjøreveg til miljøprioritert gjennomkjøring/gangstrøk markert?
	Er det lagt inn «buffere» mellom gang- og kjøretrafikk?
	Er uformell kontroll med gangveger til senteret mulig?
	Er det uformell kontroll med lasteramper og atkomst for levering av varer?
Aktiviteter	Har senteret boliger?
	Har senteret lokaler som brukes om kvelden?

Næringsområder (Byggeområder for kontor og industri)

Vegsystem	Er det bare én atkomstveg til området?
	Er atkomsten til området markert?
	Er hovedtrafikkåre(r) åpen og oversiktlig?
	Er sideveger korte blindveger?
Tomter, utnyttelse, atkomst	Er forhagene grunne?
	Er det krav om plassering av bygninger i byggelinje mot veg?
	Er det krav om sideatkomster for vareleveranser?
	Vil området få blandet bruk/ev. kontroll med etablering?
	Er det virksomheter med ettermiddags- eller kveldsbruk for publikum i randsonen?

Grøntområder

Veger og stier	Er grøntområder planlagt med «dagpark» og «nattruter»?
	Er veger og stier oversiktlige og relativt rette?
	Går veger og stier utenom steder med tett beplantning?
	Kan stiene ses fra beferdede eller bebodde områder omkring parken?
Bebyggelse og plasser for opphold	Er oppholdsplasser godt synlige fra gangveger og stier?
	Står skur og boder i god avstand fra de mest brukte stiene og oppholdsplassene?
	Er skur og boder plassert med tanke på sikkerhet mot innbrudd og hæverk?
Belysning	Har stier og plasser jevn belysning?
	Er veger og stier der folk flest ferdes, godt belyst?
	Er lyset på disse stiene plassert over hodehøyde?